

INNSPILL TIL STORTINGSMELDING OM HØYERE UTDANNING FRA FINANSFORBUNDET

Finansforbundet mottok 18. februar et brev fra Kunnskapsdepartementet ved statsråden med invitasjon til å komme med innspill til stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning.

Vi vil innledningsvis gi en generell kommentar. Deretter løfter vi frem forhold fra finansnæringen og begrunner hvorfor vår næring bør være et viktig satsningsområde både for forskning og utdanning. Til slutt vil vi kommentere de sju konkrete spørsmålene i høringsnotatet.

GENERELT

Universiteter og høyskoler skal utdanne framtidig arbeidskraft med høy og relevant kompetanse. Institusjonene skal også drive forskning på internasjonalt toppnivå. I tillegg må institusjonene særlig kunne følge den internasjonale forskningsfronten på de områder som er viktig for Norge nå og i fremtiden.

Å finne balansen mellom styring og autonomi er viktig for akademiske institusjoner. Gjennom statlige prioriteringer skal institusjonene sikre at fellesskapet får den kunnskap som staten og næringslivet trenger på viktige områder. Samtidig må en holde fast på at kunnskapsgenerering på grunnlag av forskernes egen nysgjerrighet, kan åpne helt nye muligheter en ikke så på forhånd. Derfor må alt fra finansieringsordninger for universitetene og høyskolene til Forskningsrådets ulike programmer, bygge på en god balanse mellom samfunnets behov for kompetanse og institusjonens autonomi.

Det er viktig å utvikle fremragende faglige internasjonale miljøer. Å kunne rekruttere faglig kompetanse internasjonalt er og blir en utfordring. Hvis en ikke vil eller kan konkurrere på lønn, er det andre fortrinn en må bruke. Gode fagmiljøer som holder internasjonalt nivå og ikke minst forskernes tilgang til viktige og omfattende datamengder, kan være slike fortrinn. Norge er et velorganisert samfunn med mye og viktig lagret informasjon og datamengder. Forskningsmyndighetene må være seg bevisst dette faktum og sikre at forskningsinstitusjonene får nødvendig tilgang til data som vil være viktig for forskningen.

Sterke forskningsmiljøer er trolig det aller viktigste for å rekruttere studenter. Det er sammenheng mellom god forskning og god undervisning. Å sikre framtidig rekruttering til prioriterte utdanningsområder, blir et spørsmål om å bygge fagmiljøer. Å legge til rette for ulike toppforskningstiljøer/eksellentmiljøer må være en prioritert oppgave for forskningsmyndighetene. Bruk av økonomiske stimuleringsiltak for å stimulere til samarbeid på tvers av institusjoner, vil være av stor betydning.

Relevant kompetanse ervervet fra fremragende fagmiljø vil bidra til å sikre at kompetanse og kompetansebedrifter velger å etablere seg, eller fortsette å være, basert i Norge.

FINANS EN VEKSTNÆRING - ØKT FORSKNING OG UTDANNING.

Finansnæringen blir ofte definert som infrastruktur som skaper verdier for andre. Finansnæringen er en kompetansebasert næring som skaper verdier i andre næringer og for samfunnet og eierne. Studier viser at finansnæringen ligger i toppsjiktet når det gjelder høy verdiskapning pr ansatt.

Ansatte i finansnæringen har både høy formell kompetanse (dersom en legger utdanningsnivå til grunn) og høy reell kompetanse. For ansatte i finansnæringen er en god realkompetansevurdering for opptak til studier på høyere nivå, viktig for å kunne utvikle seg gjennom hele yrkeslivet.

Norge er rik på kapital og alt tyder på at kapitalrikdommen vil øke i årene framover. Finansnæringen burde derfor være et område en har de beste forutsetninger for vekst og verdiskapning.

Den norske finansnæringen spiller en forholdsvis liten rolle internasjonalt unntatt når det gjelder finansielle tjenester rettet mot næringer der norske aktører har en internasjonalt ledende posisjon. På denne bakgrunn er utviklingspotensialet for finansnæringen stort om en velger å gjøre finans til et satsningsområde.

Det er flere grunner til at finans bør bli en framtidig vekstnæring; De ansatte har høy kompetanse som gir næringen et internasjonalt konkurransefortrinn. Næringen har satset bevisst på å bygge opp og ta i bruk avansert datateknologi slik som FinTech. Tilgangen på finanskapital er nesten ubegrenset.

Sammenlignet med andre OECD land bruker Norge en forholdsvis liten andel av BNP til forskning og utvikling. Norges andel av BNP var i 2013 1,66%. Til sammenligning brukte de andre nordiske landene - Finland 3,32%, Danmark 3,06%, Sverige 3,30% og Island 2,40% (2011). Av andre viktige OECD land brukte USA 2,81% (2012). Tyskland 2,94%, Japan 3,49% og Storbritannia 1,63%. Gjennomsnittet for hele OECD området var 2,40%. For EU var gjennomsnittet for alle 28 landene i 2013 1,92%. Norge tilhører landene som bruker minst til forskning målt som andel av BNP. Finansforbundet mener at andelen brukt til forskning bør komme på nivå med våre nordiske naboer.

De to største og viktigste forsknings- og utdanningsinstitusjonene innenfor finans er Norges Handelshøyskole og Handelshøyskolen BI. Dessuten finnes det finansmiljø ved Universitetet i Oslo. Både i Trondheim, Bodø og Kristiansand finnes det utdanningstilbud på universitets-/høgskolenivå.

Finansforbundet anbefaler myndighetene å gjøre finans til satsningsområde både med hensyn til forskning og utdanning. En trenger økt kunnskap for å forstå og delta i utviklingen av næringen internasjonalt, men også for å ligge i forkant når det gjelder produktutvikling. Gode forskningsmiljøer med internasjonalt topp kompetanse, vil sikre rekrutteringen til en næring som trenger høyt utdannet ansatte.

Det er grunn til å minne om at Sverige gjennom miljøet i Stockholm (Swedish House of Finance), har satset stort på et eget institutt for finans. Initiativet er et samarbeide mellom myndighetene, næringen og utdannings/forskningsinstitusjonene. De har ambisjoner om å være ledende og tiltrekke seg internasjonalt anerkjente forskere. Målet er å være et topp internasjonalt forskningsmiljø innenfor finans. Finansforbundet mener at Norge trenger en tilsvarende overbygning som koordinerer de ovennevnte aktørene til felles innsats. Det meste ligger til rette for dette. En har råstoffet, kapitalen. Det finnes etablerte institusjoner som kan påta seg ansvaret og som har forutsetningene for å kunne skape tunge fagmiljøer. Gjennom samarbeid myndigheter, næringen og forskning/utdanningsinstitusjoner bør en kunne finansiere opp en slik satsning.

Med et internasjonalt forskningsmiljø på plass, vil alt ligge til rette for en omfattende satsning på utdanning, noe næringen vil være avhengig av. Faglig god forskning er en forutsetning for å skape god undervisning. En slik satsning vil derfor være det viktigste enkelttiltak for å styrke rekrutteringen og sikre gode og effektive studiemiljøer.

Vi minner om arbeidet Finansforbundet har gjort på dette området blant annet gjennom rapporten Kapital – Norges nye råvare:

[https://www.finansforbundet.no/Documents/Rapporter/Kapitalforvaltning%20i%20Norge BI 5 2013.pdf](https://www.finansforbundet.no/Documents/Rapporter/Kapitalforvaltning%20i%20Norge%20BI%205%202013.pdf)

Finansforbundet foreslår helt konkret å:

- Etablere en koordinerende enhet á la Swedish House of Finance
- Bidra til etablering av eget masterstudie i Fintech – med inspirasjon fra Storbritannia og Danmark
- Ha gode systemer for dokumentasjon av realkompetanse
- Legge til rette for systematisk etter- og videreutdanning i finansnæringen som bidrar til at ansatte kan være attraktiv arbeidskraft helt frem til lovbestemt pensjonsalder, også gjennom opparbeidet realkompetanse
- At utdanningsinstitusjonene utvikler gode utdanningstilbud for deltidsstudenter slik at livslang læring blir enklere å gjennomføre

- Bringe inn forskning og utdanning for finansnæringen som et satsingsområde i kommende stortingsmeldinger på dette området
- Tilordne midler til forskning og utvikling av fremragende forskningsmiljøer innenfor finans gjennom Norges Forskningsråd
- Bidra til å etablere nettverk eller utvide eksisterende nettverk, sammen med næringen, NHH, BI, Universitetet i Oslo, Finansforbundet og andre, for å styrke forskning/forskningsmiljøer og kompetanse innen finans.
- Justere relevante mandater for å sikre at oljefondets forvaltningsmiljø bidrar mer aktivt til utvikling av nasjonale kompetansemiljøer på finansområdet, herunder utvidet bruk av trainee-ordninger, bredere samarbeid med utdanningsinstitusjoner, igangsettelse av forskningsprosjekter med mer
- At finansaktører og utdanningsinstitusjoner inspireres til å arbeide tettere sammen med mål om å utvikle grunnforskning

INNSPILL TIL BREVETS 7 PUNKTER

1. Finansforbundet mener at det viktigste som må gjøres for å styrke kvaliteten i høyere utdanning er en bevisst og sterk satsning på forskning og kompetansebygging.

Vi har trukket fram finans som et satsningsområde der det meste ligger til rette for et skikkelig løft. Modellen vi foreslår innebærer et tett samarbeid mellom myndighetene, næringen (arbeidslivet) og institusjoner. En slik modell vil være beste måten å sikre at forskningen vil bli *relevant* for dem som skal bruke den. For studentene vil det bety nærhet til miljøene som skal være framtidige arbeidsplasser. For forskerne vil nærhet til brukerne av forskningen bety at tilgangen til data blir lettere. Det vil gjøre forskningen mer interessant og styrke rekrutteringen til forskningsmiljøene. For arbeidsgiverne gir det mulighet til å få fokus på problemstillinger som kan utvikle næringen ytterligere.

2. Finans har hatt liten plass i offentlige forsknings- og utdanningsmeldinger. Dette er en næring med ca. 45 000 ansatte (kun bank og forsikring). Verdiskapningen samlet og pr. ansatt er høy. Ved å legge til rette for økt forskning og utdanning, kan samfunnet ta ut verdiskapningspotensialet. Finans som nødvendig infrastruktur for andre næringer, er dessuten nøkkelen til å få til omstilling. Å ha en finansnæring der ansatte har høy og relevant kompetanse er nødvendig for omstilling i finansnæringen og i resten av næringslivet. Flere studieplasser

innenfor finans vil være et viktig bidrag til å styrke relevansen av høyere utdanning fordi finans er så avgjørende for omstilling og framtidig verdiskapning.

3. En må alltid akseptere at det er noen som vil foreta omvalg. Det må være tillatt å erkjenne at en startet på feil grunnlag. Det var ikke dette en ønsket og hadde tenkt seg. For å få ned andelen som velger feil, er det tre forhold som er avgjørende. Bedre informasjon og karriereveiledning. Her er NOUen Norge i omstilling – karriereveiledning for individ og samfunn, og påfølgende høringssvar, viktig. For det andre må institusjonene bli bedre til å ta vare på studentene. Det kan for mange være en stor overgang fra videregående skole til universitets- og høgskoleutdanning. For det tredje må utdanningsinstitusjonene på høyskole og universitetsnivå ha en tettere kontakt med arbeidslivet slik at studienes relevans er tydelig gjennom studieløpet.

Vi tror at institusjonene må bli bedre til å variere undervisningsformene. Vi tilegner oss kunnskap og fakta på ulike måter. Det er viktig at institusjonene og lærerne ved valg av undervisningsformer, tar hensyn til disse ulikhetene.

Et samfunn i endring må dessuten alltid være bevisst behovet for å systematisere kunnskapen på nye områder. Systematisert kunnskap vil gjøre næringer mer attraktiv for unge. Utdanningen blir mer relevant og interessant og vi tror at utdanninger der studentene opplever nærhet til de framtidige arbeidsplassene, vil redusere frafallet.

5. Finansforbundet tror at en god balanse mellom utdanningsinstitusjonenes autonomi og relevans for arbeidslivet vil stimulere til økt kvalitet. Hvis en samtidig klarer å stimulere næringslivet til å bruke mer ressurser på forskning og utvikling, vil den næringsretta forskningen bli enda mer relevant.
6. For å oppnå kombinasjonsmålet om balanse mellom autonomi og næringsretta forskning og utdanning, må en gjennomgå finansieringsmodellen. Autonomi krever at andelen som går til rammefinansiering må økes. Mer næringsrettet forskning krever en modell der den offentlige finansieringen også brukes til å stimulere til ekstern finansiering.
7. Finansforbundet ønsker å spille inn at man arbeider med å utvikle et masterstudium i FinTech tilsvarende planene i Danmark og Storbritannia.